

องค์ความรู้ (Knowledge Management)

เรื่อง แนวทางการชำระบัญชี

.....

การชำระบัญชีสหกรณ์ คือ การสะสางกิจการงานทุกอย่างของสหกรณ์ที่เลิกให้สำเร็จเรียบร้อย และก่อให้เกิดความเที่ยงธรรมแก่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ที่เลิกกิจการ ด้วยเหตุนี้ ในการชำระบัญชี จะต้องพิจารณาว่าสหกรณ์ที่เลิกมีทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนคงเหลืออยู่เท่าไร รวมทั้งมีกิจการงานอะไรที่ยังค้างค้างอยู่บ้าง เพื่อจะได้ชำระสะสางให้เรียบร้อย

หลักและวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชี

๑. คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์รายงานผ่านหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ (ในกรณีที่สหกรณ์มีมติที่ประชุมใหญ่ต้องการให้สหกรณ์ชำระบัญชี)
๒. เสนอชื่อผู้ชำระบัญชีให้กับกรมส่งเสริมสหกรณ์
๓. นายทะเบียนสหกรณ์ออกประกาศหรือคำสั่ง
๔. เห็นชอบหรือแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์พร้อมทั้งจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีในสหกรณ์ ตามมาตรา ๗๕ บัญญัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีไว้ ๓ กรณี คือ
 - ๔.๑ กรณีที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี
 - ๔.๒ กรณีที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี กรณีที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีในกำหนดเวลาให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์
 - ๔.๓ กรณีเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี แจ้งให้สหกรณ์ทราบและปิดประกาศเลิก ณ สำนักงานสหกรณ์ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการศาสนาต่างๆ เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ ณ ที่ทำการสหกรณ์ตั้งอยู่ (ภายใน ๑๔ วัน นับตั้งแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี)
๕. ผู้ชำระบัญชี ดำเนินการก่อนปฏิบัติการชำระบัญชี
 - ๕.๑ รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสาร (ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี)
 - ๕.๒ ประกาศโฆษณาต่างๆ ทางหนังสือพิมพ์รายวัน ทางวิทยุ และทำหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ (ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี)
 - ๕.๓ จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน จำนวน ๓ ชุด (ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี)
 - ๕.๔ ส่งงบการเงิน ตามมาตรา ๘๐ ให้ผู้สอบบัญชี
๖. ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองงบการเงินผ่านสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้สอบรับรองงบการเงิน และจะส่งคืน ๒ ชุดพร้อมรายงานผู้สอบบัญชี
๗. ผู้ชำระบัญชี เสนองบการเงินให้ที่ประชุมใหญ่อนุมัติแล้วจึง เสนอนายทะเบียนสหกรณ์

๘. ผู้ชำระบัญชี ดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี
 - ๘.๑ จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน
 - ๘.๒ จัดการเกี่ยวกับหนี้สิน
 - ๘.๓ จัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์
 - ๘.๔ วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี
 - ๘.๕ รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี
๙. รายงานความเคลื่อนไหวให้นายทะเบียนสหกรณ์ทุก ๖ เดือนนับแต่ วันที่เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินต่อนายทะเบียนสหกรณ์
๑๐. ผู้ชำระบัญชี
 - ๑๐.๑ ดำเนินการเมื่อทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี
 - ๑๐.๒ ร้อง ให้สหกรณ์ล้มละลาย
๑๑. ผู้ชำระบัญชี ดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการชำระบัญชี
 - ๑๑.๑ จัดทำรายงานย่อของบัญชีที่ชำระ จำนวน ๓ ชุด
 - ๑๑.๒ จัดทำรายงานการชำระบัญชี จำนวน ๓ ชุด
๑๒. ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองงบมาตรา ๘๗ และส่งคืน ๒ ชุด พร้อมรายงานของผู้สอบบัญชี
๑๓. ผู้ชำระบัญชี เสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระ (รายงานย่อของบัญชีที่ชำระ, รายงานการชำระบัญชีและรายงานของผู้สอบบัญชี)
๑๔. นายทะเบียนสหกรณ์
 - ๑๔.๑ เห็นชอบ
 - ๑๔.๒ ถอนชื่อออกจากทะเบียน
 - ๑๔.๓ รับมอบสมุดบัญชีและเอกสารของสหกรณ์ ที่ชำระบัญชีไว้ ๒ ปี นับแต่วันถอนชื่อ

ปัญหาที่พบในการชำระบัญชี

๑. งบการเงินที่ปิดบัญชีล่าสุดไม่มี
๒. สินทรัพย์ของสหกรณ์ไม่มีส่งมอบให้กับผู้รับมอบ (ผู้ชำระบัญชี)
๓. ผู้สอบรับรองงบการเงิน ณ วันรับมอบ ค่าซ้ำ
๔. สินทรัพย์ไม่สามารถแปรสภาพเป็นเงินสดได้
๕. เมื่อผู้สอบรับรองงบการเงินปรากฏว่าสินทรัพย์มีไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินของสหกรณ์
๖. ไม่สามารถเรียกสมาชิกมาประชุมใหญ่ได้เพื่อรับรองงบ

แนวทางแก้ไข

๑. ทำหนังสือถึงผู้สอบบัญชีเพื่อของบการเงิน และรายละเอียด ต่างๆ ของสหกรณ์ที่ปิดบัญชีปีล่าสุด เพื่อเป็นแนวทางในการเสาะหา สินทรัพย์ หนี้สินและทุนต่างๆ
๒. ในกรณีของสินทรัพย์ที่สหกรณ์ไม่มีส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชี สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ กรณี คือ
 - ๒.๑ สินทรัพย์ที่มีตัวตนที่ปรากฏในงบการเงินปีบัญชีล่าสุดของผู้สอบ และสามารถนำมาขาย หรือ ชำระหนี้ได้ ซึ่งได้แก่ เงินสดคงเหลือในมือ สินค้าคงเหลือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และที่ดินของสหกรณ์ เราจะต้องทำหนังสือรับมอบ โดยสินทรัพย์ต่างๆ จะต้องส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชี แต่ในความเป็นจริงสินทรัพย์ดังกล่าวไม่มีคงเหลือ เช่น เงินสด สินค้าคงเหลือ จะต้องหาผู้รับผิดชอบจนถึงที่สุด หากไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบได้ ก็ให้บันทึกบัญชีปรับปรุงเป็นเงินสด และสินค้าคงเหลือขาดบัญชี
 - ๒.๒ เอกสารต่างๆ สมุดบัญชีเงินฝาก สมุดบัญชีเงินสด แยกประเภท และอื่นๆ หาย ให้ผู้ชำระบัญชีแจ้งความ ณ สถานีตำรวจที่สหกรณ์จดทะเบียน ในกรณีที่สินทรัพย์ไม่มีส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชี ทางผู้ชำระบัญชีก็ต้องจัดทำหนังสือรับมอบเช่นกันแต่เป็นการรับมอบแบบไม่มีสินทรัพย์
๓. ประสานงานกับผู้สอบบัญชีล่วงหน้า เมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี เพื่อที่ผู้สอบบัญชีจะได้วางแผนการทำงานล่วงหน้า สาเหตุหนึ่ง ที่การรับรองงบล่าช้าเป็นเพราะผู้สอบบัญชีไม่ทราบว่าเราจะต้องถอนชื่อภายในปีงบประมาณในแต่ละปี หากเราแจ้งล่วงหน้าก็จะเป็นการดีทั้งสำนักงานสหกรณ์และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
๔. เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบแล้วหากสหกรณ์มีสินทรัพย์คงเหลือแต่ไม่สามารถแปรสภาพเป็นเงินสดได้ อาทิ เช่น ลูกหนี้เงินกู้ต่างๆ สาเหตุหนึ่งผู้ชำระบัญชีไม่สามารถติดต่อลูกหนี้ได้ เพราะเมื่อสหกรณ์หยุดดำเนินงานหลายปี ทำให้สมาชิกอาจจะมีการโยกย้ายสำมะโนครัว หรือตายจาก จึงไม่สามารถติดต่อได้ รวมไปถึงสัญญาเงินกู้ที่สหกรณ์ได้ทำหาย และมูลหนี้ไม่เพียงพอที่จะฟ้องร้อง หากถึงที่สุดแล้วเราไม่สามารถติดตามหนี้ได้ เราต้องปิดบัญชีลูกหนี้เข้าบัญชีเลิกกิจการ
๕. ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ทุกรายและแจ้งให้ทราบถึงปัญหาของสหกรณ์ เพื่อขอลดมูลหนี้จากเจ้าหน้าที่ รวมไปถึงสันนิบาตสหกรณ์ด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าหน้าที่จะลดหนี้ให้กับสหกรณ์เพราะเป็นหนี้ที่ค้างนาน และถ้าไม่ลดหนี้ให้สหกรณ์ก็ไม่สามารถที่จะหาเงินมาชดเชยได้
๖. ในกรณีที่ไม่สามารถเรียกประชุมใหญ่เพื่อที่จะรับรองงบการเงินมาตรา ๘๐ ได้ ถ้าเป็นสหกรณ์ให้ส่งงบการเงินให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๙ รับรองงบทแทน ส่วนกลุ่มเกษตรกรจะต้องส่งมอบให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ประจำจังหวัด รับรองงบทแทน และเพื่อที่ผู้ชำระบัญชีได้เสาะหา สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนต่อไป

นางสาวอามีเนาะห์ หะยีมะแซ

เจ้าพนักงานส่งเสริมสหกรณ์

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี